

บทที่ 4

ภูมิหลัง และบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

การที่ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งยังคงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ภายใต้สังคมไทยที่มีกระแสความคิด ความห่วงใยเรื่องบุหรี่และสุขภาพ และการไม่ยอมรับผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การทำความเข้าใจผู้หญิงกลุ่มนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมองให้ลึกซึ้งถึงชีวประวัติของผู้ถูกศึกษาเพื่อค้นหาเงื่อนไขที่สำคัญอันมีอิทธิพลต่อการกระทำ หรือการแสดงออกของพวกเธอในการเข้าร่วมปฏิสังสรรค์ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ของที่ทำงาน เพราะสถานที่ทำงานเป็นแหล่งที่พวกเธอใช้เวลาในชีวิตประจำวันอย่างมาก การเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจถึงภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่จะทำให้ทราบถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา รวมทั้งสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน หรือที่ทำงานที่อยู่เบื้องหลังความคิด หักศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในการแสดงพฤติกรรมของพวกเธอได้

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการวิเคราะห์ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่ในที่ทำงาน อายุเมื่อเริ่มสูบบุหรี่ สาเหตุการสูบบุหรี่ ซึ่งสรุปข้อมูลพื้นฐานออกมาเป็นตารางได้ดังนี้

กรณี	อายุ	จบการศึกษา	สถานภาพสมรส	ตำแหน่ง	อายุเริ่มสูบบุหรี่	สาเหตุของการสูบบุหรี่ครั้งแรก
พืหนอย	48	ปวส.	สมรส	แม่ครัว	20	อยากลอง, เพื่อนชวน
พืมล	29	ปริญญาตรี	หย่า	กัปตัน	18	เครียด, อยากลอง
พืตาล	39	ปวช.	โสด	ยาม	14	อยากลอง
เป็รียว	24	ม.6	สมรส	พนักงาน	16	อยากลอง
อ้อม	26	ปวส.	โสด	พนักงานเสิร์ฟ	16	อยากลอง, เพื่อนชวน
ไอ้	24	ปริญญาตรี	โสด	เลขานุการ	19	เพื่อนชวน
ก้อย	27	ปวส.	โสด	แคชเชียร์	19	เพื่อนชวน, อยากลอง
อุงุ่น	26	ปวช.	โสด	พนักงาน	17	เครียด
แนน	26	ปริญญาตรี	โสด	โอเปอเรเตอร์	16	เพื่อนชวน, อยากลอง

หมายเหตุ : ชื่อที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้เป็นนามสมมุติทั้งสิ้นเพื่อเป็นการรักษาจรรยาบรรณในการทำวิจัยในการป้องกันไม่ให้ผู้ถูกศึกษาได้รับความเสียหาย

ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก คือกำลังอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 24-29 ปี อายุที่แตกต่างออกไปก็คือ 39 และ 48 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช). ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.), มัธยมศึกษาปีที่ 6 และปริญญาตรี สถานภาพสมรสส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันคือ โสด พี่หน้อยและเปรี้ยวสมรสแล้ว พี่หน้อยไม่มีลูก ส่วนเปรี้ยวมีลูกสาว 1 คน ลูกชาย 1 คน ส่วนพี่มลหย่า มีลูกสาว 1 คน

อายุเริ่มต้นของการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 14-20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก โดยสาเหตุของการเริ่มต้นของการสูบบุหรี่ครั้งแรกก็พบว่า มีสาเหตุคล้ายคลึงกันเกือบทุกคน คือ ความอยากรู้อยากลองของตนเอง โดยที่ในกลุ่มเพื่อนก็ต่างสูบบุหรี่กันอยู่แล้ว และสาเหตุที่สำคัญอีกสาเหตุหนึ่งก็คือ เพื่อนชักชวนให้ลองสูบ ส่วนสาเหตุที่ต่างออกไปก็คือ ความเครียด เป็นการใช้น้ำบุหรี่เพื่อนผ่อนคลายความเครียดได้แก่ พี่มลและอุงุ่น ซึ่งโดยทางการแพทย์แล้ว นิโคตินในบุหรี่เป็นสารเสพติดที่มีฤทธิ์ในการกระตุ้นสมองในระยะแรก ฤทธิ์กระตุ้นสมองนี้ ทำให้ผู้สูบบุหรี่รู้สึกผ่อนคลาย ผู้ที่สูบบุหรี่จึงต้องการที่จะสูบทั้งในเวลาที่ดีใจ และเวลาที่เครียด หลังจากฤทธิ์กระตุ้นสมองแล้ว นิโคตินจะกดสมองในระยะต่อมา ในระยะที่กดสมองนี้ผู้สูบบุหรี่จะคิดอะไรช้าลง หรือคิดไม่ออก ต้องเริ่มจุดบุหรี่เพื่อกระตุ้นสมองอีกครั้งเป็นวัฏจักรเช่นนี้เรื่อยไป (ประภิต วาทีสารกกิจ 2543 : 22-23)

สำหรับในที่ทำงานได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่การงาน, ระยะเวลาในการทำงานโรงแรมแห่งนี้ และเวลาในการเข้าออกงานของแต่ละคนที่แตกต่างกัน คือ มีกะเช้า กะบ่าย และกะกลางคืน ซึ่งเวลาการเข้างานของแต่ละคนส่วนใหญ่จะไม่ได้ถูกกำหนดอย่างแน่นอน มีการสลับปรับเปลี่ยนตลอด โดยสามารถเริ่มเข้างานเข้าสูดก็ตั้งแต่ 6 นาฬิกา จนกระทั่ง 4 ทุ่ม ไม่ว่าจะเข้าทำงานช่วงเวลาไหนก็จะต้องทำงานให้ครบ 9 ชั่วโมง ได้แก่

พี่หน้อยเป็นแม่ครัวทำอาหารให้พนักงานในโรงแรม ระยะเวลาในการทำงาน 2 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานค่อนข้างจะแน่นอนคือ เริ่มทำงานตั้งแต่ 3 ทุ่ม จนกระทั่งเข้า 6 นาฬิกา

พี่มลเป็นกัปตันห้องอาหาร ระยะเวลาในการทำงาน 9 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานส่วนใหญ่คือ ตั้งแต่ 10 นาฬิกา จนกระทั่ง 1 ทุ่ม

พี่ตาลเป็นยาม ระยะเวลาในการทำงาน 9 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานส่วนใหญ่คือ ตั้งแต่บ่าย 2 นาฬิกา จนกระทั่ง 5 ทุ่ม

เปรี้ยวเป็นพนักงานร้านเค้ก ระยะเวลาในการทำงาน 6 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานส่วนใหญ่คือ ตั้งแต่ ป้าย 2 นาฬิกา จนกระทั่ง 5 ทุ่ม

อ้อมเป็นพนักงานเสิร์ฟห้องอาหารญี่ปุ่น ระยะเวลาในการทำงาน 2 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานที่แน่นอน โดยทำงาน 2 ช่วงเวลาคือช่วงเช้า 10 นาฬิกา จนกระทั่ง บ่าย 2 นาฬิกา และช่วงเย็น 5 นาฬิกา จนกระทั่ง 4 ทุ่มครึ่ง

โอ้เป็นเลขานุการ ระยะเวลาในการทำงาน 3 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานที่แน่นอนคือ ตั้งแต่ 8 นาฬิกาครึ่ง จนกระทั่งบ่าย 5 นาฬิกา

ก้อยเป็นแคชเชียร์ ระยะเวลาในการทำงาน 4 ปี โดยมีเวลาที่เข้าออกงานสลับปรับเปลี่ยนตลอดไม่แน่นอน

อรุณเป็นพนักงานร้านค้า ระยะเวลาในการทำงาน 3 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานส่วนใหญ่คือ 6 นาฬิกา จนกระทั่งบ่าย 3 นาฬิกา

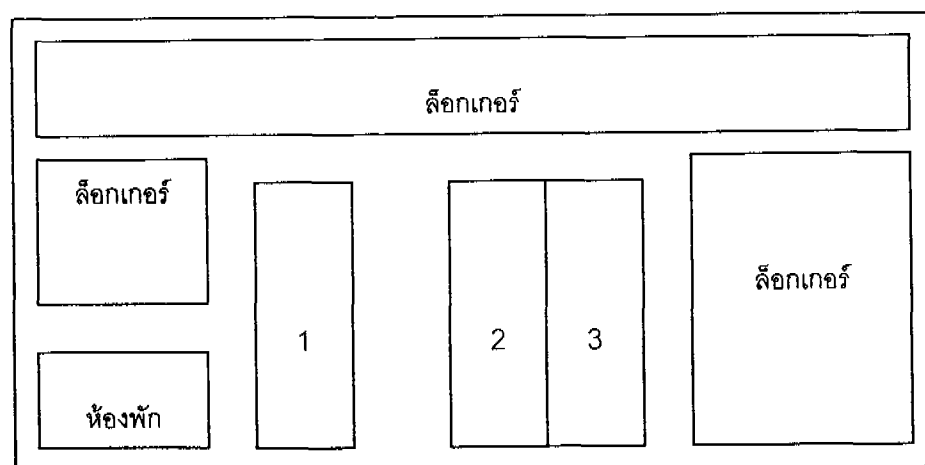
แนนเป็นโอเปอเรเตอร์ ระยะเวลาในการทำงาน 3 ปี โดยมีเวลาเข้าออกงานที่แน่นอนคือ 6 นาฬิกา จนกระทั่งบ่าย 3 นาฬิกา

บริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงรายละเอียดของสถานที่ที่เป็นส่วนทำงานของแต่ละบุคคล โดยจะอธิบายแบ่งออกเป็นตามชั้นต่าง ๆ ของโรงแรมที่กลุ่มตัวอย่างทำงานอยู่ ดังนี้

แผนภาพ

แสดงบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ชั้นใต้ดิน

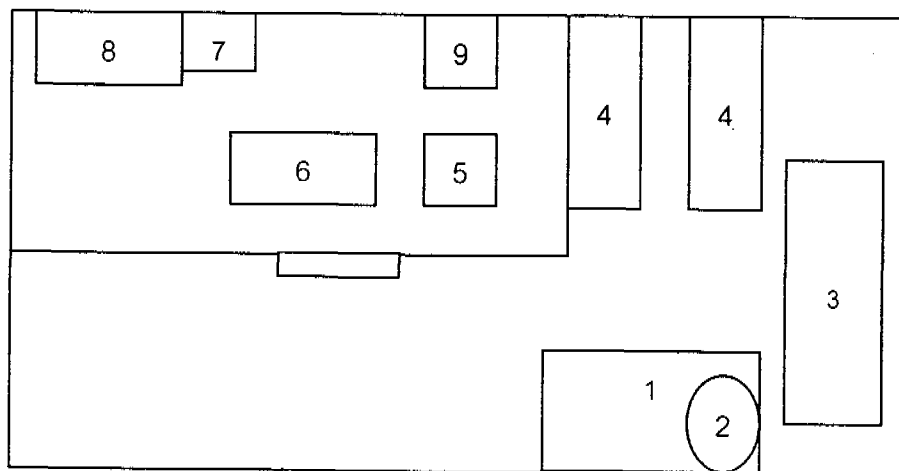
* หมายเหตุ 1 คือ ห้องอาบน้ำ 2 คือ ห้องน้ำพนักงานหญิง 3 คือ ห้องน้ำพนักงานชาย

ชั้นใต้ดินของโรงแรม

เป็นชั้นที่มีห้องน้ำ และล็อกเกอร์สำหรับพนักงานโดยเฉพาะ มีขนาดค่อนข้างใหญ่ เพราะมีล็อกเกอร์ของพนักงานทั้งโรงแรมเรียงรายซ้อนกันจำนวนมาก ซึ่งในสถานแห่งนี้เป็นสถานที่ที่ทางโรงแรมไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ แต่กลุ่มตัวอย่างได้เข้ามาสูบบุหรี่กันเป็นประจำ

แผนภาพ

แสดงบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ชั้น 1

*หมายเหตุ 1 คือ ห้องเด็ก	6 คือ สถานที่ที่ทางโรงแรมอนุญาตให้สูบบุหรี่
2 คือ ห้องพักผ่อนของพนักงานในร้านเด็ก	7 คือ ห้องครัว
3 คือ ห้องอาหารสำหรับแขก หรือลูกค้า	8 คือ ห้องอาหารสำหรับพนักงาน
4 คือ ลิฟท์	9 คือ ประตูทางเข้าออกของพนักงาน
5 คือ จุดตรวจ	

ชั้นที่ 1 ของโรงแรม

เป็นสถานที่ที่เป็นส่วนทำงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ซึ่งในสถานที่เหล่านี้เป็นสถานที่ที่ทางโรงแรมไม่อนุญาตสูบบุหรี่ โดยจะมีแผ่นป้ายห้ามสูบบุหรี่ติดไว้ทุกแห่งคือ บริเวณส่วนหน้าของโรงแรมเป็นสถานที่ที่เป็นส่วนทำงานของเปรี๊ยะ ก้อย และอุงุ่น ซึ่งทำงานอยู่ในห้องเด็ก ห้องเด็กเป็นห้องที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก ภายในห้องเด็กจะมีห้องพักผ่อนของพนักงานขนาดเล็ก ใกล้เคียง ๆ กับห้องเด็กก็คือ ห้องอาหารสำหรับแขก หรือลูกค้าที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทำงานของพี่มล

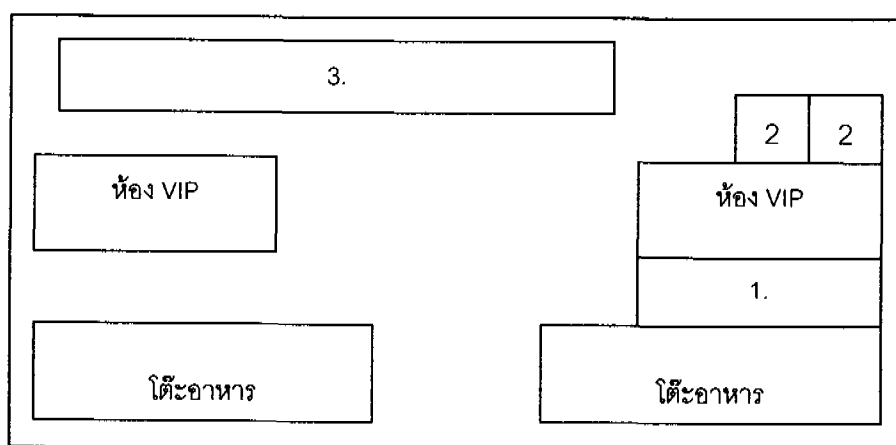
ส่วนบริเวณส่วนหลังของโรงแรมจะเป็นประตูเข้าออกของพนักงาน เดินเข้าไปก็จะพบโต๊ะทำงานของพี่ตาล ซึ่งจุดนั้นเรียกว่า จุดตรวจ หน้าที่ของพี่ตาลก็คือจะต้องตรวจกระเป๋าของพนักงานที่ทั้งเข้าและออกงาน จุดตรวจนี้จะอยู่ใกล้ ๆ กับสถานที่ที่ทางโรงแรมอนุญาตให้สูบบุหรี่ ในบริเวณที่สูบบุหรี่ได้นี้จะมีม้านั่งยาววางอยู่เพียงแถวเดียว และมีที่เขี่ยวางไว้เป็นจุด ๆ ถัดไปอีกไม่ไกลมากก็จะเป็นห้องครัว ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทำงานของพี่น้อย โดยห้องครัวจะอยู่ติดกับห้องอาหารสำหรับพนักงาน ในส่วนหลังของโรงแรมนี้จึงจะมีพนักงานเดินเข้าออกตลอด จึงสร้างความลำบากใจไม่น้อยแก่กลุ่มตัวอย่างบางคนที่จะสูบบุหรี่ในสถานที่ที่ทางโรงแรมอนุญาตให้สูบบุหรี่ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

ชั้นที่ 2 ของโรงแรม

เป็นสถานที่ในส่วนทำงานของไอ้ และแนน ซึ่งอยู่บริเวณหลังฝ่ายต้อนรับส่วนหน้าของโรงแรม หรือที่กลุ่มตัวอย่างเรียกว่า หลังฟรอนท์ (front) โดยห้องทำงานของทั้งสองคนจะอยู่ใกล้ ๆ กัน บริเวณหลังฟรอนท์นี้ จะเป็นสถานที่ที่ทางโรงแรมไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าไป และยังเป็นสถานที่ที่ทางโรงแรมไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่อีกด้วย

แผนภาพ

แสดงบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ชั้น 5

*หมายเหตุ 1 คือ ห้องสำหรับเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริการแขก หรือลูกค้า

2 คือ ห้องน้ำสำหรับแขก หรือ ลูกค้า

3 คือ สวนญี่ปุ่น

ชั้นที่ 5 ของโรงแรม

เป็นสถานที่ที่เป็นส่วนทำงานของอ้อม ซึ่งก็คือ ห้องญี่ปุ่น ในห้องนี้จะเป็นห้องที่มีขนาดใหญ่ ค่อนข้างใหญ่ มีโต๊ะอาหารจำนวนมากสำหรับรองรับแขก หรือลูกค้าที่เข้ามารับประทานอาหาร นอกจากโต๊ะอาหารเหล่านี้แล้ว ก็ยังมีห้องอาหารสำหรับแขกวิไอพีหลายห้อง นอกจากนี้สำหรับแขก หรือลูกค้าบางท่านที่ต้องการจะสูบบุหรี่ ในห้องญี่ปุ่นก็ได้เตรียมสถานที่ คือ สวนญี่ปุ่น ให้แขก หรือลูกค้าเข้าไปใช้ แต่ไม่อนุญาตให้พนักงานของโรงแรมเข้าไปสูบบุหรี่ แม้ว่าในห้องญี่ปุ่นจะเป็นสถานที่ที่ทางโรงแรมไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ โดยเฉพาะพนักงานของโรงแรม แต่กลุ่มตัวอย่างบางคน ก็ได้เข้าไปสูบบุหรี่กันเป็นประจำคือ ในบริเวณสวนญี่ปุ่น, ห้องน้ำสำหรับแขก หรือ ลูกค้า และห้องสำหรับเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริการแขก หรือลูกค้า

สำหรับรายละเอียดของบริบทในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้เห็นภาพ หรือสร้างความเข้าใจได้ง่ายขึ้นเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ที่จะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

นอกจากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นที่สำคัญแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ก็คือ ไม่เพียงแต่จะมีข้อมูลว่า สังคมในวงกว้างไม่สนับสนุน หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้หญิงสูบบุหรี่ แต่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เองก็ยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้หญิงสูบบุหรี่ด้วยเช่นกัน ดังนี้

พี่หน่อย : “พี่เห็นว่าผู้หญิงเด็ก ๆ สูบบุหรี่ไม่เหมาะ จะเตือนเค้าก็ไม่ได้ เพราะเราก็ดูด...”

พี่มด : “พี่ก็มองว่าเป็นผู้หญิงอย่างว่า ถูกลดค่าไปโดยอัตโนมัติ...”

เบรียว : “ตั้งแต่เริ่มดูดก็รู้ว่าบุหรี่ปวด บุหรี่ปวดเป็นความเคยชินเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต...คนดูดด้วยกันเค้าก็จะมองว่าไม่ดี ดูที่ตัวเรา สำหรับคนอื่นที่ไม่ดูดก็รู้สึกนิด ๆ อย่างมองคนอื่นดูด แล้วไม่ดูดก็รู้สึกแล้วกัน ก็เลยอย่าไปสนใจแล้วกัน...”

พี่ตาล : “ผู้หญิงดูดบุหรี่ปวดไม่ดีนะ ยิ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาก็ยิ่งไม่ดี รู้ว่ามีผลร้ายแต่ก็จะดูด...เป็นตัวของเราเอง หรือไม่เดือดร้อนใคร”

โอ้ : “สำหรับผู้หญิงกับบุหรี ค่านิยมของชาวเอเชียมองว่าผู้หญิงจะต้องเรียบร้อย ผู้หญิงทำงานก็ไม่ได้รับการยอมรับเรื่องการสูบบุหรี คิดว่าทั้งหญิงชายสูบบุหรีก็ไม่ดีทั้งนั้น แต่ผู้ชายแข็งแรงกว่า การสูบบุหรีไม่ได้กระทบมากนัก ส่วนผู้หญิงต้องดูแลลูก ตั้งท้อง เป็นแม่แบบของลูก ก็เลยเป็นค่านิยมที่ไม่ยอมรับ แต่ก็ไม่ได้มองถึงไม่เท่าเทียมกัน...สำหรับตัวเองก็ไม่ได้คิดอะไร อาจเป็นเพราะเราก็ดูบ แต่ก็คิดว่าไม่อยากให้คนอื่นสูบ ไม่ดีต่อสุขภาพ แต่ก็มองว่าคนไม่สูบบุหรีเป็นอาชญากรก็มีเยอะ คนสูบบุหรีช่วยคนก็มี เรื่องการสูบบุหรีตัดสินคนไม่ได้ จึงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล...”

อ้อม : “เป็นผู้หญิงดูคนบุหรีมันก็ไม่ดี ผู้หญิงถูกมองว่าต้องเรียบร้อย จะต้องเป็นแม่บ้าน เลี้ยงลูก อ้อมเองก็รู้สึกอย่างนั้น”

ก้อย : “จริง ๆ แล้วเราเป็นตัวของเราที่สุด เพราะผู้หญิงสูบบุหรีสังคมก็ไม่ยอมรับอยู่แล้ว สังคมก็มองไม่ดี แต่ใจจริง ๆ อยากจะมองยังไงก็มองไป แต่ไม่อยากมองเราว่าไม่ดี...”

อุงุ่น : “ผู้หญิงถูกปลูกฝังว่าคุณบุหรีเป็นผู้หญิงไม่ดี มันไม่เหมาะกับผู้หญิง สังคมไทยรับไม่ได้ผู้หญิงสูบบุหรี เค้าไม่เข้าใจ อุงุ่นรู้สึกอย่างนั้น ก็เลยไม่อยากให้ใครเห็นเลย...สำหรับอุงุ่นคนดูคนบุหรีไม่เคยดูดี...”

แนน : “ผู้หญิงสูบในความรู้สึกก็ไม่ดี image ไม่ดี จะถูกมองว่าเป็นคนอย่างนั้นอย่างนี้ คนเราคิดไม่เหมือนกัน มันต้องอย่างนั้นอย่างนี้”

ดังนั้น การสูบบุหรีสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องยากหรือไม่ เมื่อสังคมก็ต่อต้าน หรือแม้แต่ตนเองก็ยังมีทัศนคติที่ไม่ดี แล้วพวกเธอจะมีพฤติกรรมอย่างไรที่จะทำให้คนทั่วไปยอมรับได้ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของตัวเองได้ด้วย แต่การที่พวกเธอยังคงพฤติกรรมการสูบบุหรีอยู่ อาจเป็นได้ว่าลึก ๆ แล้ว พวกเธอก็คงประเมินแล้วว่าการสูบบุหรีมีข้อดีอยู่อย่างแน่นอน